

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

аспірантки Заремби Світлани Валеріївни на тему:
«Механізм формування бюджету державних установ в умовах фінансової
невизначеності»,
що подана на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 051 «Економіка»

Дисертаційна робота Заремби Світлани Валеріївни на тему: «Механізм формування бюджету державних установ в умовах фінансової невизначеності» виконана на кафедрі «Фінанси, облік та психологія» факультету «Управління енергетичними та економічними процесами» Українського державного університету науки і технологій, подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка». Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Українського державного університету науки і технологій (протокол № 3 від 28 листопада 2018 року).

1. Ступінь актуальності теми дисертації та її зв'язок з планами наукових робіт університету

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена необхідністю підвищення ефективності управління державними фінансами в сучасних умовах нестабільного макроекономічного середовища, військово-політичної напруги та обмежених ресурсів. Зростаюча динаміка зовнішніх та внутрішніх ризиків, а також необхідність забезпечення сталого функціонування державних установ вимагають удосконалення підходів до формування бюджетів з урахуванням принципів гнучкості, адаптивності та фінансової стійкості.

У вітчизняній практиці спостерігається дефіцит ефективних інструментів та механізмів бюджетного планування в умовах невизначеності, що обумовлює потребу в науковому переосмисленні та формуванні нових концептуальних підходів до управління бюджетним процесом у державному секторі. Тому обрана тема є своєчасною, соціально значущою та такою, що має вагомим практичне і теоретичне значення.

Дисертаційне дослідження є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри «Фінанси, облік та психологія», спрямованої на підвищення ефективності фінансового менеджменту в публічному секторі, удосконалення бюджетної політики та забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку країни.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Наукові дослідження за темою дисертації є складовою науково-дослідної теми Українського державного університету науки і технологій «Стратегії управління фінансами державних установ в умовах нестабільного середовища» (номер державної реєстрації 0125U001266), в рамках якої аспіранткою удосконалено теоретичні та методичні підходи щодо покращення механізму формування бюджету державних установ в умовах фінансової невизначеності

Під час виконання вказаних досліджень дисертант виступав у якості виконавця і співавтора звітів з науково-дослідної роботи.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Наукова новизна одержаних результатів. Розроблені у процесі дослідження наукові положення полягають у наступному:

удосконалено:

- – теоретико-методичні засади бюджетування державних установ в умовах невизначеності шляхом узагальнення принципів та методів бюджетування, а також виявлення та систематизації факторів впливу економічної невизначеності на бюджетний процес, що сприяло поглибленню теоретичного розуміння сутності та специфічних особливостей формування бюджету в умовах динамічного та турбулентного зовнішнього середовища;

- – методичні підходи до прогнозування доходів та видатків державних установ в умовах невизначеності шляхом наукового обґрунтування доцільності імплементації методів сценарного аналізу та стохастичного моделювання з урахуванням специфічних викликів українських реалій, що закладає методологічні передумови для підвищення рівня надійності, гнучкості та адаптивності бюджетних прогнозів до змін зовнішнього середовища;

набули подальшого розвитку:

- – теоретико-методичні положення щодо формування антикризового механізму бюджету державних установ в умовах невизначеності, який, на відміну від існуючих переважно реактивних підходів, ґрунтується на інтеграції проактивного ризик-менеджменту та передбачає розробку комплексної стратегії, що включає етапи виявлення джерел невизначеності, цілеспрямованої інтеграції ідентифікованих ризиків у бюджетний процес та безперервного моніторингу бюджетних показників із застосуванням відповідного прикладного інструментарію (матриці рішень, методів страхування, хеджування, резервування тощо), що сприяє підвищенню рівня стійкості та адаптивності бюджетного процесу до впливу несприятливих факторів та кризових явищ;

- – методичний підхід до бюджетування закладів вищої освіти в умовах невизначеності шляхом формування трифакторної економетричної моделі прогнозування фактичних витрат, яка, на відміну від існуючих переважно агрегованих моделей, базується на комплексному аналізі панельних даних вітчизняних ЗВО за тривалий період та дозволяє кількісно оцінювати вплив ключових факторів (планових показників, рівня інфляції та кількості студентів), а також прогнозувати фактичні витрати з урахуванням множинних сценаріїв розвитку подій, що забезпечує науково обґрунтовану аналітичну основу для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері фінансового менеджменту закладів вищої освіти в умовах невизначеності;

- – теоретичні засади інтеграції системи ризик-менеджменту в загальний механізм бюджетування державних установ шляхом визначення ключових напрямів (оперативне виявлення операційних ризиків, розробка програм мінімізації витрат, проведення аудитів бізнес-процесів, застосування страхування, розробка стратегії сталого розвитку з урахуванням ризиків,

формування механізму управління грошовими потоками, побудова альтернативних сценаріїв, створення спеціальних резервних фондів) та принципів інтеграції (чітке формулювання цілей, невід'ємність від основної діяльності, безперервність, інформаційна забезпеченість, прозорість), що сприяє підвищенню ефективності управління функціональними процесами, забезпеченню швидкої адаптації установи до змін зовнішнього середовища та досягненню цілей сталого розвитку

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні наукові положення та рекомендації можуть слугувати теоретичним підґрунтям для розробки якісно нових інструментів формування бюджету державних установ в умовах фінансової невизначеності.

Методичний підхід до аналізу впливу факторів фінансової невизначеності та розробки антикризового механізму формування бюджету державної установи впроваджено в практичну діяльність Центру досліджень Міністерства оборони України (акт № 1 від 11.04.2025). Основні результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Українського державного університету науки і технологій при викладанні навчальних дисциплін «Фінансовий облік», «Економіка підприємства», «Фінанси, гроші та кредит», «Управлінський облік» (довідка № НЗН/37 від 14.04.2025 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є одноосібно виконаною працею. Усі наукові результати, викладені у дисертації, отримані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у роботі використані лише ті положення та ідеї, які є результатом особистих досліджень здобувача.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана діловою українською мовою з дотриманням стилю викладення результатів проведених досліджень відповідно до встановлених вимог. Стиль викладання наукових положень і висновків забезпечує доступність сприйняття та осмислення матеріалів дослідження.

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 10 наукових праць, у тому числі 4 публікації – у наукових фахових виданнях України, 7 праць апробаційного характеру, а саме:

- праці, які опубліковані у фахових виданнях України:

1. Бобиль В. В., Заремба С. В. Формування бюджету державних установ в умовах фінансової невизначеності. *Ефективна економіка*. 2023. № 10. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.10.18>.

2. Заремба С. В. Антикризовий механізм формування бюджету державних установ в умовах економічної невизначеності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 16. С. 215-220. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.16.215.

3. Заремба С. В. Удосконалення бюджетного процесу в державних закладах вищої освіти в умовах економічної невизначеності. *Ефективна економіка*. 2025. № 2. С. 107-112. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.2.107>.

4. Заремба С. В. Ризик-менеджмент як складова механізму формування бюджету державних установ. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 8. С. 153-157. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.8.153.

- праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Бобиль В. В., Заремба С. В. Розвиток системи інтегрованого бюджетування державних установ в умовах кризи. Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика : матеріали вісімнадцятої наук.-практ. міжнар. конф., 2-3 червня 2022 р., м. Харків. С. 267-268.

6. Заремба С. В., Бобиль В. В. Формування кошторису бюджетних установ в умовах воєнного стану. Перспективи сталого розвитку в умовах глобалізації в економічному, управлінському та інженерному аспектах : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 3 – 4 листопада 2022 р., Запоріжжя: ЗНУ, 2022. С. 150-152.

7. Бобиль В., Заремба С. Particularity of compiling the estimate of the budgetary institution during the period of martial state. Theoretical aspects of education development : Proceedings of The 3rd International scientific and practical conference, January 24 - 27, 2023, Warsaw, Poland. Warsaw : International Science Group, 2023. P. 85-87.

8. Заремба С. В. Проблемні питання бюджетування розвитку залізниць в умовах відбудови країни. Проблеми та перспективи розвитку залізничного транспорту : матеріали 82-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 квітня 2023 р., Дніпро. Дніпро : УДУНТ, 2023. С. 122-124.

9. Бобиль В. В., Заремба С. В. Принципи бюджетування державних установ за центрами відповідальності. Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції 4-5 березня 2024 р.: Дніпро : ДДАЕУ, 2024. С. 18-20

10. Заремба С. В. Особливості бюджетування державних установ в умовах невизначеності. Фінансово-економічні механізми розвитку підприємництва: теоретичний та практичний аспекти: Збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (22 листопада 2024 р.). Дніпро: УДУНТ, 2024. С. 188-190.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження докладалися й обговорювалися на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема таких: «Перспективи сталого розвитку в умовах глобалізації в економічному, управлінському та інженерному аспектах» (3 – 4 листопада 2022 р. м. Запоріжжя); «Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика» (2-3 червня 2022 р., м. Харків); «Теоретичні аспекти розвитку освіти» (24 – 27 січня 2023 р., м. Варшава); «Проблеми та перспективи розвитку залізничного транспорту», (20-21 квітня 2023 р., м. Дніпро); «Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці» (4-5 березня 2024 р., м. Дніпро); «Фінансово-економічні механізми розвитку

підприємництва: теоретичний та практичний аспекти» (22 листопада 2024 р., м. Дніпро).

4. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності

Під час виконання дисертації аспірантка Заремба С. В. дотримувалася принципів академічної доброчесності, що підтверджено сервісом перевірки робіт на виявлення схожості текстів Turnitin. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

ВИСНОВОК:

Ознайомившись з дисертаційною роботою Заремби Світлани Валеріївни на тему: «Механізм формування бюджету державних установ в умовах фінансової невизначеності» зі спеціальності 051 «Економіка» та науковими публікаціями, у яких висвітлено основні наукові результати, а також враховуючи результати апробації дисертаційної роботи, вважаємо, що:

1. Дисертаційна робота «Механізм формування бюджету державних установ в умовах фінансової невизначеності» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та практичною придатністю здобутих результатів є закінченим фундаментальним дослідженням, яке відповідає ОНП «Економіка».

2. Дисертаційна робота «Механізм формування бюджету державних установ в умовах фінансової невизначеності» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, і рекомендується до разового захисту у спеціалізованій вченій раді.

Голова засідання, доцент кафедри
«Фінанси, облік та психологія»,
к.е.н., доцент

Олексій МАТУСЕВИЧ

Науковий керівник, завідувач кафедрою
«Фінанси, облік та психологія»,
д.е.н., професор

Володимир БОБИЛЬ

Секретар, доцент кафедри
«Фінанси, облік та психологія»
PhD з економіки

Марина РУДЕНКО